

FTAMP 19.41.07

<https://doi.org/10.26577/HJ202575107>К. Қабылғазина* , Р. Жақсылықбаева ,Б. Иманғалиев

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан

*e-mail: kabylgazina.klara@mail.ru

CHATGPT ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ҚОСЫМШАСЫН БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ПАЙДАЛАНУДЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ

Бүгінде адамзат цифрландырудың жылдам әрі қарқынды даму сатысында. Соңғы онжылдықта жасанды интеллект қоғамды түрлі салаға ықпал етіп отыр.

Зерттеу жұмысының мақсаты – жасанды интеллекттің бүгінгі білім беру жүйесіндегі кеңінен қолданысын талдау, салыстыру арқылы ChatGPT бағдарламасының маңызын, мән-мазмұнын, қызметін анықтау. Жасанды интеллектті қолдануда оқытушылар арасындағы білім, педагогикалық тәжірибе және әдістемемен алмасуға мүмкіндік беретін мәселені айқындау. Зерттеу әдісі ретінде жасанды интеллекттің жаңа медиа жүйесінің ажырамас бөлігіне айналғандығын, білім беру саласына, оқу тәжірибесіне жасанды интеллектті енгізудің тиімді стратегиясын айқындау, баға беру, ғылыми пайым жасау.

Зерттеу жұмысының ғылыми және практикалық мәні ретінде жасанды интеллекттің технологиялық көптеген салаларына баға беру негізгі нысаны ретінде алынды. Мақаланың қорытындысында жасанды интеллекттің күнделікті тәжірибемізді өзгертуге және өмір сапасын жақсартуға қабілетті технологиялық революция екендігіне көз жеткізу, ғылыми пайым жасау.

Мақаланың зерттеу методологиясы жасанды интеллект, алгоритмдер мен роботтар, басқа технологиялар медиаға тәуекелдермен бірге қауіп-қатерлер төндіріп отырғандығымен, Minecraft, Facebook, Google и Microsoft секілді компаниялар қазіргі таңда жасанды интеллектті дамытуға өз үлесін қосып отырғандығымен айқындалады.

Зерттеу мақаланың қорытындысы ретінде ChatGPT чатбот бағдарламасын жасанды интеллект технологиясымен басқарылатын табиғи тілді өңдеу құралы ретінде ғылыми бағыты көрсетілді. Бұл бағдарламаның қуатты функциялары академияның да, өнеркәсіптің де назарын аударды және жалпы қоғамға үлкен әсері қарастырылды.

Аталмыш мақалада ChatGPT бағдарламасының негізгі қызметі, ақпараттық кезеңдегі рөлін, тілді табиғи өңдеу құралының экономикалық және әлеуметтік әсері ретінде талқылануымен құнды. Жасанды интеллект индустриясындағы технологиялық, chatgpt-дің ықтимал экономикалық және әлеуметтік қауіптері, болашақ даму тенденциялары сөз болды. Бұл бағдарламаның белгілі бір дәрежеде адам жұмысының бір бөлігін алмастыра алатыны сөзсіз үрдіс екендігі, білім берудегі жасанды интеллекттің жаңа құрылымын деректер арқылы салыстыра отырып, ғылыми тұжырым жасалуы мақаланың негізгі ғылыми бағытын көрсетеді.

Ғылыми жұмыстың практикалық мәні жасанды интеллект контекстінде журналистикада «Робот журналистика», «Алгоритмді журналистика» немесе «Автоматтандырылған журналистика» секілді жаңа медиа-концепциялар арқылы жүзеге асырылады. ChatGPT, Алиса сияқты т.б. жасанды интеллект бағдарламаларының ғылыми айналымға енгеннен кейін көптеген зерттеу мен пікірталас тудырдырған тұжырымдар сарапқа салынды.

Түйін сөздер: ChatGPT, жасанды интеллект, трансформация, техникалық жетістік, бағдарлама, алгоритмді журналистика, медиа концепция.

K. Kabylgazina*, R.S. Zhaxylykbaeva, B. Imangaliev

Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan

*e-mail: kabylgazina.klara@mail.ru

Possibilities of using ChatGPT artificial intelligence in the educational system

Today, humanity is at the stage of rapid and rapid development of digitalization. In the last decade, artificial intelligence has been influencing society in various fields.

The purpose of the research work is to determine the significance, content, and function of the ChatGPT program by analyzing and comparing the widespread use of artificial intelligence in today's educa-

tional system. As a research method, artificial intelligence has become an integral part of the new media system, to determine the effective strategy of introducing artificial intelligence to the field of education, learning experience, to evaluate, to make a scientific opinion.

Today, humanity is at a stage of rapid and intensive development of digitalization. In recent decades, artificial intelligence has firmly entered our daily lives, changing society and influencing various spheres. In recent years, in the context of the constant development of information and communication technologies, the media landscape has undergone rapid changes. On the one hand, this increases the activity of media professionals, and on the other, it plays an important role in the modernization and renewal of journalism.

The research methodology of the article is determined by the fact that artificial intelligence, algorithms and robots, and other technologies, along with risks, threaten the media, companies such as Minecraft, Facebook, Google and Microsoft are currently contributing to the development of artificial intelligence.

At the end of the study, the scientific orientation of the ChatGPT chatbot program as a natural language processing tool controlled by artificial intelligence technology was demonstrated.

This article discusses the main function of the ChatGPT program, its role in the information age, and the economic and social effects of natural language processing.

The practical significance of scientific work lies in the fact that in the context of artificial intelligence, new media concepts such as "robotic journalism", "algorithmic journalism" or "automated journalism" are being implemented in journalism.

Keywords: ChatGPT, artificial intelligence, transformation, technological progress, program.

К. Қабылғазина*, Р.С. Жаксылықбаева, Б. Иманғалиев

Қазақстан Республикасының ұлттық университеті атындағы Алматы мемлекеттік университеті, Алматы, Қазақстан

*e-mail: kabylgazina.klara@mail.ru

Возможности использования искусственного интеллекта ChatGPT в системе образования

Сегодня человечество находится на стадии быстрого и динамичного развития цифровизации. В последнее десятилетие искусственный интеллект оказывает влияние на общество в различных сферах.

Цель исследовательской работы – определить значимость, содержание и функцию программы ChatGPT путем анализа и сравнения широкого использования искусственного интеллекта в современной образовательной системе. В качестве исследовательского метода искусственный интеллект стал неотъемлемой частью новой медиасистемы, чтобы определить эффективную стратегию внедрения искусственного интеллекта в сферу образования, обучения, для оценки и вынесения научного мнения.

Методология исследования статьи определяется тем, что искусственный интеллект, алгоритмы и роботы, другие технологии вместе с рисками угрожают медиа, такие компании, как Minecraft, Facebook, Google и Microsoft, в настоящее время вносят свой вклад в развитие искусственного интеллекта.

В данной статье обсуждается основная функция программы ChatGPT, роль в информационном периоде, экономический и социальный эффект средства естественной обработки языка. Речь шла о технологиях в индустрии искусственного интеллекта, возможных экономических и социальных опасностях ChatGPT, будущих тенденциях развития.

Практическая значимость работы заключается в том, что в контексте искусственного интеллекта в журналистике реализуются новые медиа-концепции, такие как «роботизированная журналистика», «алгоритмическая журналистика» или «автоматизированная журналистика». После того, как программы искусственного интеллекта, такие как ChatGPT, Alice и другие, вошли в научный оборот, были проанализированы выводы, которые вызвали много исследований и дискуссий.

В заключение исследования была продемонстрирована научная направленность программы чат-ботов ChatGPT как инструмента обработки естественного языка, управляемого технологией искусственного интеллекта.

Ключевые слова: ChatGPT, искусственный интеллект, трансформация, технический прогресс, программа.

Кіріспе

ChatGPT – Америка құрама штаттарында «OpenAI» компаниясы әзірлеген чатбот бағдарламасы. Ол – жасанды интеллект технологиясымен басқарылатын табиғи тілді өңдеу құралы. Сонымен қатар, аталмыш бағдарлама адам тілін үйрену және түсіну арқылы қарым-қатынас жасай алады және сөйлесу контекстіне сәйкес өзара әрекеттесе алады.

Адам сияқты ойлау және қарым-қатынас жасау, тіпті электрондық хаттарды, бейне сценарийлерді, копирайтерлерді, аудармаларды, кодтарды, жазу жұмыстарын және т. б. функцияларды мүлтіксіз орындайды. Бұл үлгі «google» жүйесінен бағдарламалау бойынша сұхбатты сәтті тапсырып, жылдық жалақысы 183 000 доллар болатын L3 деңгейіндегі инженерлік қызметке ұсыныс ала алды. Ал Миннесота университетінің заң профессоры бұл чатботтан өз мектебінің төрт курсына магистратура емтихандарының сұрақтарын сынап көруді ұйымдастырады. Соңында, ChatGPT барлық емтихандарды C + жиынтық баллымен тапсырды.

ChatGPT – жасанды интеллекттің қосымшасы ретінде қарастырылады (Anu, D., & Ansah, L. O. 2023). Робототехника, сөйлеуді тану, кескінді тану, табиғи тілді өңдеу және сараптамалық жүйелер – бұл жасанды интеллекттің, информатиканың кіші саласының мысалдары болып есептеледі. Информатикадан басқа, оның зерттеулері ақпараттық теория, кибернетика, психология, лингвистика, логика, когнитивтік (ойлау) ғылым, мінез-құлық ғылымы және жүйелер теориясын қоса алғанда, тағы да басқа көптеген пәндерді қамтиды (Wang Y., Pan, Y., Yan, M., Su, Z., & Luan, T. H. 2023).

Жасанды интеллекттің технологиялық серпілісі көптеген салаларда, соның ішінде терең оқыту, машиналық оқыту, табиғи тілді өңдеу, компьютерлік көру, кескінді тану, қимылдарды басқару, виртуалды жеке көмекшілер, интеллектуалды роботтар, ұсыныс қозғалтқыштары және көптеген салаларда дамып келе жатқан қосалқы салаларды тудырды. Сонымен қатар, машиналық оқыту зерттеу мен оны мақсатты қолданудың негізгі саласына айналды. ChatGPT және жасанды интеллект адамзаттың өмір сүру дағдысына елеулі әсер етті. Мәселен, зерттеуші П.П. Попов бұл құралдың адамның қол еңбегін мейілінше жеңілдетіп, жұмыс уақытын қысқартуда аса ауқымды нәтиже көрсеткенін, сондай-ақ контент жасауды талап ететін жұмыс салаларында әсі-

ресе тиімді екенін атап өтті (Климова, К. К., & Попов, П. П. 2023).

Біріншіден, жұмыспен қамту мәселесі. Интеллект өндіріс тиімділігін едәуір жақсартып алады, еңбек шығындарын үнемдейді және адамзат қоғамындағы материалдық байлықтың өркендеуі мен дамуына тікелей ықпал етеді. Демек, кейбір төмен технологиялық физикалық еңбектер жасанды ақылмен алмастырылады. Жасанды тұлға адамның физикалық және ақыл-ой еңбегін екі жақты алмастырудан бастап, өндіріс, бөлшек сауда, қызмет көрсету, көлік және т.б. сияқты табысы төмен салаларды ғана емес, сонымен қатар бірнеше жыл бұрын дайындықты қажет ететін кәсіби салаларды да қамтиды. Яғни, жасанды тұлғаның дамуы болашақта өмірдің барлық салаларына әсер етеді деп болжауға болады.

Екіншіден, қауіпсіздік. Ғылыми-техникалық инновациялардың қолданылу аясы қауіпсіздікке негізделген. Ал, ең үлкен қауіп – адамдардың күрделі техникаларды басқара алмайтындығында. Оның салдары жасанды интеллектке салынған адами, қаржылық және материалдық ресурстардың орасан зор шығынына ұшырауына алып келетіні сөзсіз.

Әдебиеттерге шолу

Көптеген зерттеушілер алғаш рет жасанды интеллект бағдарламаларының терминологиясына түрлі ғылыми пайымдар ұсынды. Аталмыш мақалада зерттеу барысында К.К. Климова, П.П. Попов «Использование GPT-3 для автоматизации создания контента: практический опыт и результаты», Baidoo-Anu, D., & Ansah, L. O. «Education in the era of generative artificial intelligence (AI): Understanding the potential benefits of ChatGPT in promoting teaching and learning», Wang, Y., Pan, Y., Yan, M., Su, Z., & Luan, T. H. «A survey on ChatGPT: AI-generated contents, challenges, and solutions», Roumeliotis, K. I., & Tselikas, N. D. «Chatgpt and open-ai models: A preliminary review», Fui-Ho Nah, F., Zheng, R., Cai, J., Siau, K., & Chen, L. «Generative AI and ChatGPT: Applications, challenges, and AI-human collaboration», Shen, Y., Song, K., Tan, X., Li, D., Lu, W., & Zhuang, Y. «Hugginggpt: Solving ai tasks with chatgpt and its friends in hugging face» іспетті ғылыми еңбектерде тың ақпараттар пайдаланылады.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Журналистика факультетінде өткен «Журналистика болашағы: жасанды интеллект

ұрпағы» VII халықаралық журналистика форумы (VII халықаралық журналистика форумы, 2024.), Тұран университетіндегі «Медиа кеңістіктегі жасанды интеллект: проблемалар мен болашағы» халықаралық ғылыми-тәжірибелік форумы аясында медиакеңістікте ақпараттық технологиялар мен жасанды интеллекттің дамуындағы ChatGPT жасанды интеллект қосымшасының жаңа мүмкіндіктері ғылыми бағытта көрсетілді (Медиа кеңістіктегі жасанды интеллект: проблемалар мен болашағы форумы. 2024). Сондай-ақ, Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының «Орта білім беру жүйесінде жасанды интеллектті қолдану бойынша әдістемелік ұсынымдар» жинағында білім беруде ChatGPT-ді оқу процесіне қолданудың этикалық және құқықтық аспектілері қарастырады (Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2024.)

Отандық зерттеушілер А.Х. Давлетова., Е.Т. Асан., А.Х. Касымова., А.Б. Медешованың «Білім берудегі жасанды интеллектті қолданудың артықшылықтары мен кемшіліктері» тұрғысында жазылған ғылыми еңбектерінде ЖИ-дің білім беру процесіне әкелетін артықшылығын саралай келіп, беруде ChatGPT-ді заманауи білім берудегі жаңа және тиімді әдістерін талдайды (Давлетова А.Х., Асан Е.Т., Касымова А.Х., Медешова А.Б. 2024).

Бүгінгі күні жасанды интеллекттің ғылыми бағыты XX ғасырдың екінші жартысында пайда болды, Жасанды интеллекттің бағыты басқару талдау, салыстыру, ақпаратты өңдеу, болжамды жасау, жорамалдың дұрыстығын дәлелдеу яғни, интеллектуалды қызметіне жататын операциялар болып келеді.

Ғылыми мақаланы жазу кезінде талдау, салыстыру, сараптау, семантикалық және контенттік талдау әдістері кеңінен қолданылады.

Зерттеу материалдары мен әдістері

ChatGPT, Алиса сияқты т.б. жасанды интеллект бағдарламалары ғылыми айналымға енгеннен кейін ол көптеген зерттеу мен пікірталас тудырды. Сондай-ақ, аталмыш бағдарлама ұсынған генеративті жасанды интеллект байланыс саласындағы экологиялық өзгерісті жақсартады деген болжам бар. Ақпараттық деңгейде генеративті жасанды интеллект медиа индустрияның трансформациясына тікелей ықпал етеді.

Генеративті жасанды интеллект жеке тұлғаның мүмкіндігін кеңейтіп, байланыс қуатының төмендеуіне, адамның цифрлық өмір сүруіне

ықпал етеді. Сонымен қатар, генеративті жасанды интеллект мобильді интернетті интеллектуалды қосылымға айналдырады. Генеративті пішіннің әкелетін жаңалықтары жаңа ғасырдың революциясы болып табылады. Сондай-ақ, аталмыш бағдарлама нәтижесінде коммуникация мен қоғамды басқару логикасы терең өзгерістерге ұшырайды (Mindner, L., Schlippe, T., & Schaaff, K. 2023)

ChatGPT-дің тілдерді өңдеудегі қуатты мүмкіндігі мемлекеттік ұйым арасындағы ақпарат айналымы мен ынтымақтастықты едәуір ілгерілетуге, мемлекеттік әкімшілік шығынды азайтуға және мемлекеттік басқарудың тиімділігін арттыруға, цифрлық мемлекеттік құрылысты дамытуға, оның жұмысын жақсарта түсуге мүмкіндік береді.

Үкімет пен азаматтардың өзара іс-қимылы, интеллектуалды мемлекеттік қызметтер, ғылыми үкіметтік шешімдер қабылдау және т. б. функциялары тіпті үкіметтің терең реформасын тудырады. Сонымен қатар, ChatGPT-дің екі жақты әсері мемлекеттік басқаруға үлкен әсер етеді. Біріншісі, бұл адамдарды чатбот дәуіріндегі институционалдық қайта құрылымдауға және тәуекелдерді реттеуге назар аударуға және chatgpt қолдану шекарасын қалай ақылға қонымды бақылау керектігі туралы ойлануға мәжбүр етті.

Үкімет пен нарық арасындағы қарым-қатынасқа баса назар аударатын дәстүрлі мемлекеттік басқару шеңберінде бұл бағдарламаны қолдану қоғамдық құндылықтың бұзылу қаупін тудырады. Сол себептен, жасанды сана дәуіріндегі қоғамдық құқық бұзушылықтарға қатысты заңдарын қайта жасап, оның ықтималдылығына қарсы шараларды ұсыну қажеттілігі туындайды. Сондай-ақ, зерттеуші Н. Николаева айтқандай, болуы мүмкін теріс мүддеге пайдаланушылық пен зиян тигізудің алдын алу мақсатында генеративті модельдерді қолданудың этикалық аспектілері тиянақты анализді қажет етеді (Николаева, Н. Н., & Васильев, В. В. 2022)

Адамзаттың моральдық мәселелері, адамның жоғары интеллектке деген екіұшты сенімі және қоғамдық өмірдің күрделілігі бұл бағдарламаның дамуына кері әсер етуі мүмкін. Сонымен қатар, бұл бағдарлама ұсынған чатботтардың гуманистік болуы және жасанды интеллект дәуірінде құндылық нормаларын құруы моральдық қауіпке ұшыратады. ChatGPT-ді қолдану және дамыту жұмыс күшінің сапасы мен өсуіне оң немесе теріс әсер етуі мүмкін, ал, ғылыми және тиімді саясат жасанды интеллекттің әлеуметтік

прогреске ықпал етуіне және жұмыс күшінің тұрақты дамуын қолдау үшін адамның әл-ауқатын жақсартуға бағытталған болуы керек.

Анықтама бойынша (Megahed, F. M., Chen, Y. J., Ferris, J. A., Knoth, S., & Jones-Farmer, L. A. 2024.) бұл модель цифрлық үкімет адамдарының мейірімді, тиімді және интеллектуалды дамуына ықпал ете алады, бірақ, ол ұлттық деңгейде деректердің қауіпсіздігіне, мемлекеттік деңгейде әкімшілік қоғамдық деконструкция тәуекелдеріне және жеке деңгейде деректер құқығын бұзу тәуекелдеріне әкелуі мүмкін деп болжайды. Аталмыш бағдарлама үлгілерінің техникалық қолданылуын стандарттау үшін ChatGPT деректердің жіктелуі мен бағалануына жәрдемдесу, азаматтардың деректер құқығын қорғау жөніндегі мемлекеттің міндеттемесін нақтылау қажет. Мемлекет бұл технологияның басқарылуын, зерттелуін күшейтуі керек.

«Chatgpt» бағдарламасы іске қосылғаннан кейін бір ай ішінде 233 914 ағылшын твиттерін сараптап, адамдардың басты алаңдаушылығының әсері талданды. ChatGPT қолданыстағы журналистика мен академиялық басылымдарда, соның ішінде шығармашылық жазу, академиялық жазу, код жасау және сұрақтарға жауап беру сияқты мүмкіндіктерді қамтамасыз етуде төңкеріс жасау мүмкіндігіне ие екендігіне баға берілді.

Бұл бағдарламаның іске қосылуы жалпы жасанды интеллект туралы пікірталас тудырды. Анықтама (Cao, Y., Li, S., Liu, Y., Yan, Z., Dai, Y., Yu, P. S., & Sun, L. A. 2023) алдымен chatgpt-ге қатысты табиғи тілдерді өңдеу және жасанды интеллект технологияларын, содан кейін chatgpt технологиясының эволюциясын енгізеді және соңында оның академияға және баспа саласына әсерін талқылайды. ChatGPT жарияланымның тиімділігін белгілі бір дәрежеде жақсартатынына қарамастан, адамдар әлі де ChatGPT тудыруы мүмкін моральдық қауіп туралы білуі керек және мазмұнды жасау үшін оған толық сене алмайды. Әсіресе, қазақ тілді контенттерде бұл мәселе шешімін табуға тиісті. ЖИ платформалары тілдерінің тазалығын жақсарту уақыт күттірмейтін мәселе екендігі белгілі. Бұл мәселе ҚР Парламентінде де қаралып, біраз мәселелер көтерілді. Тіпті, ел Президенті халық шаруашылығының барлық саласында ЖИ қолдануды неғұрлым кеңінен әрі қысқа мерзімде жүзеге асыруды табыстағаны мәлім. Егер сауатты, дұрыс база жасалмаса, алынатын ақпараттардың қате берілуіне жол ашылады. Бұл қателіктер әсіресе, Қазақстан

тарихына, филологиясына, фольклорына қатысты жобаларда орын алды. Бұл жердегі өңгіме Big data-ға байланысты емес, құжаттар мазмұнының бұрмалануына байланысты болмақ. Сонымен қатар, ЖОО шәкірттерінің білім деңгейінің төмендеуіне әкеліп соқты. Сондықтан да, жасанды интеллекттің сапалы жұмыс істеуін жолға қою, IT мамандарының жауапкершілігін арттыру кезек күттірмейтін мәселе болып отыр.

Анықтама (Chatterjee, S., Bhattacharya, M., Lee, S. S., & Chakraborty, C. 2023) интеллектуалды мазмұнды генерациялау жаңалықтар коммуникациясы саласындағы қарқынды дамып келе жатқан интеллектуалды трансформацияның көрінісі деп болжайды. «Білім» тұрғысынан интеллектуалды мазмұнды қалыптастыру жаңалықтар мен баспа индустриясына білімді алу, білімді өндіру және тарату тұрғысынан өзгеріс пен қиындық әкеледі. Жасанды интеллектпен қатар өмір сүру – интеллектуалды трансформацияда дұрыс ойлау және өмір сүру тәсілі: біз адамның субъективтілігін терең түсінуіміз, олардың бастамасын толық іске асыруымыз керек және интеллектуалды ойлау арқылы интеллектуалды мазмұнды генерациялау нәтижесінде туындаған өзгерістерді түсінуіміз, оларға жауап беруіміз керек. Жоғары сапалы білім мазмұнын алу үшін барлау ойлауы бар интеллектуалды мазмұнды генерациялау құралын пайдалану, әзірлеу және қолдану ережелері жүйесін зерттеу, тұжырымдау, интеллектуалды сауаттылықты арттыру, жасанды интеллект құралдарын пайдалану этикалық, нормативтік және құқықтық шектеулер жағдайында жүзеге асырылуын қамтамасыз ету.

ChatGPT білім беруде қолданудың ықтималды қауіпін қарастырады. Осы бағдарлама негізіндегі чатботтар мұғалім жұмысының бір бөлігін өз мойнына алып, оқушыларға жақсы жауап бере алатынына қарамастан, бұл мақалада тестілеудің тұтастығы мен құпиялылықты манипуляциялау сияқты мәселелерді тудыратыны және оларды оқушыларды оқыту процесіне тікелей қолдану мүмкіндігі әлі де қосымша зерттеулер қажет екендігі анықталды.

Қарастырылып отырған бағдарлама АҚШ-тың Медициналық лицензиялау емтиханын тапсыру кезінде бірнеше таңдау, қысқа жауап сұрақтары үшін қолданылады және кешенді бағалау әдісі арқылы бағаланады. Нәтиже көрсеткендей, ChatGPT GPT-3 және instruct сияқты алдыңғы үлкен тілдік модельдерге қарағанда жақсы өнімділікке қол жеткізе алады, негізінен 3-курс медициналық оқу орны студенттерінің

сынақтан өту деңгейіне жетеді және көптеген сұрақтарға логикалық жауаптарға жауап береді. Анықтама (Taecharungroj, V. 2023) жалпы үлкен модель прокси-технология ретінде оқушыларды «қаруландырып», білімі әлсіздердің басқалар арасындағы алшақтығын азайтады деп тұжырымдайды. Сонымен қатар, керемет модель құралы ретінде білім революциясының жаңа кезеңін бастайды деген болжам да бар. Алайда, әмбебап модель үлкен деструктивті әсерге ие, бұл білім беруде тұлғалық танымның дағдарысына әкеледі.

Жалпы, үлкен модельді идеологиялық өңдеуге жол беру білім берудің вульгаризациясымен тығыз байланысты және бұл тұрғыда оқушылар когнитивті құрылымның таяздығы және когнитивті ойлаудың гомогенизациясы сияқты қауіптерге тап болуы мүмкін. Үлкен модельді қолдану кезінде физикалық процесс құбылысы білім алушыларды толық қамтуы мүмкін, бұл оқушыларға айналасындағы адаммен тиімді қарым-қатынас орнатуын қиындатады.

Нәтижелер мен талқылаулар

Әмбебап big моделінің ауызша оқыту пішіні білім беру құндылығының құлдырауына, жаңа цифрлық билік органдарының пайда болуына және платформалық капиталды отарлау сияқты қиындықтарды тудыруы мүмкін. Өнеркәсіпте ChatGPT үлкен тілдік модельдерге (LLMs) негізделген генеративті диалогтық мүмкіндік үшін әртүрлі салада қолайлы. Атап айтқанда, ChatGPT академиялық зерттеулерге ыңғайлы, ғалымдарға

ақпаратты алдын ала жинауға және деректерді өңдеуге, тіпті әдебиеттерге шолуларды жылдам ұйымдастыруға көмектесті, бұл жұмыс жазуға кететін уақытты айтарлықтай қысқартты.

Дегенмен, дәл осы технология ғылыми зерттеулер мен этикалық қайшылықтарды тудырды. Мысалы, ChatGPT-де жиі кездесетін қате жауаптар академиялық зерттеулердің қатандығы мен ғылыми сипатын төмендетеді, бұл өз кезегінде жалған ақпараттың таралуына ықпал етеді және қоғамға айтарлықтай зиян келтіреді. Сонымен қатар, ChatGPT жасаған ақпаратқа қатысты плагиат (көшірме) мәселесі бүкіл академиялық экологияға да әсер ететіні сөзсіз.

ChatGPT жалған ақпаратының таралуы академиялық зерттеудің ғылыми сипатын төмендетеді. ChatGPT – бұл грамматикалық тұрғыдан дұрыс мәтін шығара алатын, бірақ жалған ақпаратты анықтай алмайтын, жалған академиялық мәтін шығара алатын немесе жоқ ғылыми зерттеулерге сілтеме жасай алатын, өз кезегінде дәлсіздікті тудыратын корпусқа негізделген генеративті диалог моделі болып табылады.

«Study.com» онлайн курс провайдері жүргізген сауалнамаға сәйкес 2023 жылы оқушылардың 89% -дан астамы үй тапсырмасын орындау үшін ChatGPT пайдаланады. Зерттеу 18 жастан асқан 1000 оқушының сыныпта ChatGPT қолдануын зерттеуге арналған сауалнамасына негізделген. Сауалнама нәтижесіне сәйкес, студенттердің 38%-ы викториналарды аяқтау үшін, 42%-ы эссе жазу үшін және 20%-ы эссе контурын жасау үшін ChatGPT пайдаланғанын көрсетті.

1-диаграмма – «Study.com» онлайн курс провайдері жүргізген сауалнама нәтижесі

Колледж студенттерінің 72%-ы бұл чатботты университет желілерінде пайдалануға тыйым салу керек деп есептеді. Нью-Йорк университетінің Өнер және Ғылым колледжі деканының орынбасары Дженни Квилтер студенттердің ChatGPT көмегімен алаяқтық жасап жатқанына профессорлардың аландайтынын айтты. Квилтердің айтуынша, желтоқсан айында студенттердің бағдарламаны қолданған жағдайлары болған. ChatGPT-ді рұқсатсыз пайдалану кез келген академиялық плагиат оқиғасына, соның ішінде тапсырмаларды қайта орындауға, ұпайларды шегеруге және чектерді жазуға баламалы салдарға әкеледі.

Есептерге сәйкес, кейбір мектептер ChatGPT-ті пайдалануға тыйым салды, бірақ көптеген сарапшылар бұл Батыс Австралиядағы білім беру саласын жақсартуы мүмкін деген болжам айтады. Ал, Виктория мемлекеттік мектептері Оңтүстік Уэльс, Квинсленд және Тасманияға жаңа қосылып, оқып жүргендерге барлық бағыттар бойынша бұл модельді қолдануға тыйым салды. Сонымен қатар, Америка құрама штаттарының, Францияның және Үндістанның мектептері де шектеу қойды. Мұғалімдерден оқушылардың бұл құралды үйде қолданатынын көрсететін белгілерді бақылауды сұрады. Дегенмен, OpenAI жасаған жасанды интеллектті анықтау технологиялары мектептерде қолданылатыны туралы ешқандай белгі жоқ. Дегенмен, көптеген білім беру мамандары сабырлылыққа шақырды. Себебі, жасанды интеллектті білім берудегі кедергі емес, мүмкіндік ретінде қарастырған абзал дейді.

Яғни, жасанды интеллект әртүрлі салада, соның ішінде жоғары білім беруде кеңінен таралуда. Жасанды интеллектті қолдану колледж бен университет үшін, тіпті жекелендірілген оқыту, компьютерлендірілген бағалау, интеллектуалды білім беру жүйелері немесе көмекші оқытушылар құрамы үшін маңызды бола түсуде. Олар шығындарды азайтуға және оқу нәтижелерін жақсартуға әкелетін әдіс-тәсілді ұсынады.

Чатботтар – бұл адамның сөйлесу әрекетін имитациялай алатын жасанды интеллектке негізделген бағдарламалық жасақтама (Anu, D., & Ansah, L. O. 2023). Олар әңгіменің мәнін бағалау және орынды деп санайтын жауаптарды әзірлеу арқылы жұмыс істейді. Көптеген мәселелерге жауап бере алады, өйткені, олар үлкен лингвистикалық мәлімет жиынтығын қолдана отырып, оқытылды (Wang Y., Pan, Y., Yan, M.,

Su, Z., & Luan, T. H. 2023). Бастауыш және орта мектептерден бастап университеттер мен біліктілікті арттыру бағдарламаларына дейінгі білім беру ұйымдарының кең ауқымы ChatGPT және Google Bard сияқты чат-боттарды пайдаланудан пайда көре алады (Климова, К. К., & Попов, П.П. 2023). Олардың жекелендірілген білім беру қабілеті – ең күшті жақтарының бірі.

Бұл құрылғы 2022 жылдың қарашасында енгізілгеннен бері – кәсіпқойлар, студенттер, саясаткерлер және жоғары білім саласындағы сарапшылар арасында көпшіліктің назарын аударды. Жасанды интеллект технологиясының рөлі, білім берудегі маңызы, олардың білімге, оқушылардың дамуына, бағалауы мен сертификаттауына, әсіресе адам басқаратын оқытудағы әсері туралы әлі де ашық пікірталас бар.

ChatGPT пайдаланушының енгізген сұрауларына жауап беруде және адамға ұқсас жауаптарды жасауда жасанды интеллект табиғи тілді өңдеуді (NLP) пайдаланады. Ол сенімді, реттелген және қажетті жауаптар берудегі тиімділігінің арқасында халықаралық қызығушылық тудырды. Танымалдылығына қарамастан, білім беру үшін жаңа қиындық тудырды. Жасанды интеллект (AIGC) арқылы жасалған мазмұнды теріс пайдалану туралы аландаушылық бар, өйткені ол студенттерге арналған академиялық сынақтар мен тапсырмаларды әзірлеу және курстық жұмыс сұрақтары мен бағалауларына жеке жауаптар беру үшін пайдаланылуы мүмкін.

Зерттеушілер (Иванов, И. И., & Петров, П.П. 2023) ChatGPT-тің оқуға әсерін зерттеп, мұғалімдердің оны сыныпта қолдануға аландайтынын анықтады. Олар ChatGPT тиісті мазмұнды жылдам шығара алатындықтан, оқушылар тапсырмаларды аутсорсингке беру үшін пайдалана алады деген аландаушылық білдірді. Сонымен қатар, көшірілген мазмұн, қате жауап және дұрыс емес сілтеме (немесе мүлдем сілтемелер жоқ) сияқты бірқатар мәселелер анықталды.

Демек, кез келген кемшіліктерді азайта отырып, оның артықшылықтарын толық пайдалану үшін ChatGPT көмегімен білім берудің әсерін мұқият зерттеу өте маңызды. Бұл жаңа құбылыс емес, өйткені іздеу жүйелерінің іске қосылуы ұқсас мәселелерге әкелді. Дегенмен, іздеу жүйесінің көмегімен мазмұнды пайдаланушы нәтижеге қол жеткізу үшін пайдаланылған белгілі бір Url мекенжайларына сілтеме жасай алады. ChatGPT-де жасалған мәтінге нақты сілтемелер немесе Url мекенжайлары енгізілмеген.

Курс бағдарламасын, оқу ресурсын және бағалау әрекетін әзірлеудің бастапқы негізі ретінде ChatGPT ұстаздар үшін пайдалы құрал болуы мүмкін. Дегенмен, шығарылған мазмұнның түпнұсқалығына қатысты шешілуі қажет мәселелер бар ((Megahed, F. M., Chen, Y. J., Ferris, J. A., Knoth, S., & Jones-Farmer, L. A. 2024). Ықтимал шешім ChatGPT көмегімен белгілі бір курстарға арналған боттарға арналған оқу материалдарын жасау болуы мүмкін. Мысалы, ChatGPT-ді студенттердің «ана тілінде сөйлейтін» рөлін атқара отырып, ағылшын тілін меңгеруіне қолдау көрсету үшін пайдалану арқылы студент сөйлесе алады (Wang, F. Y., Miao, Q., Li, X., Wang, X., & Lin, Y. 2023). Материалдардың дұрыстығына көз жеткізгеннен кейін мұғалімдер ChatGPT-ден жасанды интеллектке негізделген чатботтармен үйлесімді орналасуға түрлендіруді сұрай алады, бұл оқушыларға жеке әрі қызықты оқу тәжірибесін береді. Сонымен қатар, қондырғы белсенді оқыту әдісін жетілдіре алады. Иллюстрация ретінде төңкерілген білім беруді қолдануға болады, онда оқушылар сабақ алдында материалды оқиды деген де үміт бар. Білім берудің бұл түрі оқу іс-әрекетін, соның ішінде сабақ уақытында топтық талқылауларды қамтиды. Сабаққа көбірек қатысуға мүмкіндік береді. Соған қарамастан, дәстүрлі флип-сыныптарда оқушылар сабаққа дейінгі оқумен айналысуы мүмкін (Cao, Y., Li, S., Liu, Y., Yan, Z., Dai, Y., Yu, P. S., & Sun, L. A. 2023). Бұл мәселе COVID – 19 пандемиясы кезінде (Atlas, S. 2023) айқын болды, бұл кезде толығымен онлайн білім беру сыныпқа аз қатысуға және құрдастарымен бөлісуге қызығушылық танытпауға әкелді (Тихонов, С. С., & Егорова, Л. Л. 2022); (Johnson, D., Goodman, R., Patrinely, J., Stone, C., Zimmerman, E., Donald, R., & Wheless, L. 2023); (Chatterjee, S., Bhattacharya, M., Lee, S. S., & Chakraborty, C. 2023). Ол виртуалды нұсқаушы ретінде студенттерге олардың сұрауына жауап беру арқылы веб-негізделген тәуелсіз зерттеулерге көмектеседі, пікірталас шеңбері бойынша ұсыныс беру және дереу жауап беру арқылы ынтымақтастықты жақсартады.

Зерттеушілер чатботтың сенімділігі мен дәлдігіне қатысты мәселелер бар екенін айтады, бұл оларды білім беру мекемелерінде пайдалануды қиындатады. ChatGPT біржақты немесе дәл емес болуы мүмкін, себебі ол үлкен көлемдегі деректерге бейімделген (Atlas, S. 2023). Сонымен қатар, біржақтылық негізінен табысы жоғары елдерде жүргізілген зерттеулерді немесе бар-

лығына ұнамайтын даулы кітаптарды пайдаланудан туындауы мүмкін. Сонымен қатар, оның ақпараты аз және 2021 жылдан кейін ақпаратпен (әлі) толық жаңартылмаған (Atlas, S. 2023); (Fütterer, T., Fischer, C., Alekseeva, A., Chen, X., Tate, T., Warschauer, M., & Gerjets, P. 2023).

Осылайша, әсіресе белгілі бір тақырып пен ағымдағы оқиға үшін оның пікірлері кейде дәл немесе сенімді болмауы мүмкін. Сонымен қатар, ол дұрыс емес деректерді шығаруы мүмкін. ChatGPT-ке тәуелді оқушылар үшін кез келген дәлсіздіктер оқу процесін бұзып қана қоймайды, білім беру тәжірибесінің тұтастығы мен сенімділігіне қауіп төндіруі мүмкін, осылайша тиімді білім берудің негізіне сенім байланысын бұзады. Студенттердің өзіндік жұмысы үшін жасанды интеллект арқылы жасалған мазмұнды беру мәселесі айтарлықтай өсті. Зерттеулер көрсеткендей, ChatGPT бірегей болып көрінетін ақпаратты жасау арқылы Турнитин сияқты плагиатты анықтаудың әдеттегі құралдарын айналып өте алады. Әдебиеттерге сәйкес, ChatGPT-ді қолданған студенттер плагиат жасамағандарға қарағанда жиі кездеседі (Taecharungroj, V. 2023). Бұл академиялық сенімділікке және студенттердің оқуын дұрыс және әділ бағалауға үлкен қиындық туғызады (Firat, M. 2023).

Ең бастысы, ChatGPT-ді пайдалану кезінде оқытушылар студенттердің үлгерімін дәлдікпен бағалай алмауы мүмкін, бұл білім мәселесін бақылауды қиындатады. Чатботтардың білім беруді жақсартуға мүмкіндігі бар екеніне қарамастан, цифрлық кедейлік пен технологиялық алшақтық жағдайында туындауы мүмкін тәуекелдерді мойындау өте маңызды (Firat, M. 2023). Тұрақты интернет байланысын пайдалана алмайтын немесе виртуалды сабақтарға қатысу үшін қажетті материалдары жоқ студент үшін чат-боттар мен басқа да технологиялық оқу ресурстары қолжетімді бола алмады. Бұған қарсы тұру үшін оқу орындары барлық оқушылардың чат-боттар сияқты цифрлық құралдарға тең қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін алдын алу шараларын қабылдауы керек (Taecharungroj, V. 2023). Оқушыларға әр адамның өз технологиясын қолдануға бірдей мүмкіндігі бар екенін түсіну қиынға соғады.

Оқытушылар цифрлық теңсіздік пен жалпыға бірдей қолжетімділік қажеттілігін талқылауды өз оқу бағдарламаларына енгізу арқылы осы түсінікті таратуда маңызды рөл атқарады. Ақырында, колледждер мен университеттер ин-

тернетке қосылуды немесе ноутбуктерді тегін пайдалану арқылы көмекке мұқтаж студенттерге көмектесетін жергілікті топтармен ынтымақтаса алады.

Оқу тапсырмаларында жасанды интеллектуалды материалдың пайда болуынан туындаған мәселе бағалау практикасы мен институционалдық нормаларды жаңартуды талап етеді. Оқытушылар көшірудің мүмкіндігін азайту үшін интерактивті құралдарды қолдану арқылы емтихандардың, тапсырмалардың құрылымын жақсартуы керек. ChatGPT-дің бастапқы нұсқасының фотосуреттер мен бейнелерді өңдей алмауы контексттің болмауына әкеліп соқтырды, бұл оны заңсыз мақсатта пайдаланғысы келетін оқушыларға қиындық туғызды. Дегенмен, OpenAI компаниясының GPT-4 үлкен мультимодальды моделі фотосуреттерді талдай алады (Wang Y., Pan, Y., Yan, M., Su, Z., & Luan, T. H. 2023); (Hacker, P., Engel, A., & Mauer, M. 2023). Оқушылар физикалық түрде қатысуы керек және шын мәнінде осы элементтерге қатысты өз дағдыларын көрсетуі керек.

Жасанды интеллектке негізделген жазуды сәйкестендіру технологиялары мұғалімдерге ұйымдастырушылық деңгейде қолжетімді болуы мүмкін. Бұл модельдің студенттердің оқуына қатысу шегін анықтау үшін плагиатпен күресу ережелерін анықтауы керек. Оқытушы-профессорларға бағалау кезінде плагиат мүмкіндігін қалай анықтау керектігі туралы кеңес беру өте маңызды.

Сондай-ақ, жасанды интеллект мазмұнын анықтау құралын пайдалану арқылы оқушылар тапсырмаларында ChatGPT пайдалануды анықтау бойынша тренингтер өткізуге болады. ChatGPT-ті сабаққа дайындық немесе бағдарламаны бағалау кезінде дұрыс пайдалану үшін оқудан өтуі керек. ChatGPT кемшіліктері, оның бұрмаланған деректерге тәуелділігі, ағымдағы білімнің жоқтығы, жалған немесе жаңылыстыратын қорытындылар жасау мүмкіндігі туралы білім беру өте маңызды. Осылайша, ChatGPT ұсынған материалдың нақты дұрыстығын басқа сенімді дереккөздерді, мысалы, анықтамалықтарды пайдалана отырып тексеру, бағалау және растау қажет.

Студенттердің академиялық адалдық жөніндегі нұсқаулықтар туралы білімдерін арттыру және олардың академиядағы тәртіп бұзғаны үшін жазаларды түсінуі де маңызды. Оқытушылар өз сабақтарында ChatGPT-ке көпшілік

алдында жүгініп, осы мақсатқа жету үшін академиялық адалдықтың құндылығын атап өтуі керек.

Қорытынды

Жасанды интеллект құзыреттілігі қазіргі әлемге сәтті бейімделу үшін қажетті дағдылардың ажырамас бөлігіне айналды. Мұндай дағдыларға ие адамдар цифрлық технологияларды сыни тұрғыдан бағалай алады, олармен тиімді қарым-қатынас жасай алады және жұмыс, үй салаларында құралдарды қолдана алады. Бұл мақалада ChatGPT-дің заманауи білімге әсері талқыланып, білім беруде қажетті цифрлық дағдыларды игерудегі өзіндік маңызы айқындалды.

Біріншіден, ChatGPT оқу материалдарын басқаруға көмектеседі, оқу мақсатының жеке қажеттілігіне, оқыту жүйесіне сәйкес ресурстарды табуға, құруға және бөлісуге мүмкіндік береді.

Екіншіден, ақпаратты іздеу, өзара әрекеттесу, мазмұнды құру және мәселелерді шешу үшін жасанды интеллектті шығармашылық және жауапкершілікпен пайдалануға ынталандырады.

Үшіншіден, ChatGPT қосымшасы салыстырмалы түрде құрылымдалған мақалалар, эсселер мен өнер туындыларын қалыптастыруға қабілетті.

Адамға бағытталған құндылықтар білім беру нәтижелерін қайта қарастыруда және оларды цифрлық дәуірде бағалауда маңызды десек, білім беру мақсаттарын қайта қарау кезінде технологиялардың білім беру процесімен өзара әрекеттесуіне бағытталған құндылықтар да аса қажет. Бұл құндылықтар білім беру ортасында жасанды интеллект те технологияның басты негізі болуы керек. Соңғы екі жылдың ішінде 1,445 971 чатбот модельдері пайда болған екен. Қандай ЖИ таңдау керек? OpenAI, Google, DeepSeek пе?

Қандай суреттер генераторын пайдалану керек? Midjourney, Stable Diffusion бе? Қандай видеоөнім жасау керек? SORA, Kling, Picf, Ranway ме? Бұның бәріне сене беруге болмайды. Өйткені, технологияға, кодтарға жетік болғанымен IT мамандары гуманитарияны түсіне бермейтін көрінеді.

Билл Гейц «Егер сіз ақылды, білімді, үйренуге бейімді болсаңыз ЖИ алға жетелейді, егер білімсіз, надан болсаңыз ЖИ көмектесе алмайды». Сондықтан, ChatGPT қарапайым адамдар-

ға бейімделген, ыңғайлы функционалды интерфейс. Сондықтан, дұрыс нақты жауап тапқыңыз келсе нақты сұрақ қою керек.

Десктоп және мобильді қосымшаларда дауысқа да жақсы реакция беретін осы чатбот болып тұр.

Әдебиеттер

- Anu, D., & Ansah, L. O. (2023). Education in the era of generative artificial intelligence (AI): Understanding the potential benefits of ChatGPT in promoting teaching and learning. *Journal of AI*, 7(1), pp. 52-62.
- Atlas, S. (2023). ChatGPT for higher education and professional development: A guide to conversational AI. **p.11.**
- Давлетова А.Х., Асан Е.Т., Касымова А.Х., Медешова А.Б. (2024) Білім берудегі жасанды интеллектті қолданудың артықшылықтары мен кемшіліктері // ҚР ҰҒА Хабарлары. Физика және информатика сериясы. 1 (349). Қаңтар-наурыз. -Алматы. 99-109 бб.
- Johnson, D., Goodman, R., Patrinely, J., Stone, C., Zimmerman, E., Donald, R., & Wheless, L. (2023). Assessing the accuracy and reliability of AI-generated medical responses: an evaluation of the Chat-GPT model. *Research Square*. **pp.26-27.**
- «Журналистика болашағы: жасанды интеллект ұрпағы». VII халықаралық журналистика форумы жинағы. -Алматы: Қазақ университеті. Сәуір. 2024. 136 б.
- Зайцев, И. И., & Михайлова, О. О. (2023). Автоматическая генерация новостей с помощью нейронных сетей: подходы и результаты. Программные продукты и системы. Институт проблем управления имени В.А. Трапезникова РАН. М.: Наука и Просвещение. **с.17.**
- Иванов, И. И., & Петров, П. П. (2022). Применение нейронных сетей для генерации текстов: возможности и перспективы. Вестник Московского университета. Серия 1. Математика. Механика. Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова. -Москва: МГУ. **с. 133-134.**
- Климова, К. К., & Попов, П. П. (2023). Использование GPT-3 для автоматизации создания контента: практический опыт и результаты. Журнал прикладной информатики. Российский государственный университет нефти и газа имени И.М. Губкина. -Москва: Издательский дом РГУ нефти и газа (НИУ) им. И.М. Губкина. **с. 49.**
- Сао, Y., Li, S., Liu, Y., Yan, Z., Dai, Y., Yu, P. S., & Sun, L. (2023). A comprehensive survey of ai-generated content (aigc): A history of generative ai from gan to chatgpt. *arXiv preprint arXiv:2303.04226*. **p. 65.**
- Chatterjee, S., Bhattacharya, M., Lee, S. S., & Chakraborty, C. (2023). Can artificial intelligence-strengthened ChatGPT or other large language models transform nucleic acid research? *Molecular Therapy-Nucleic Acids*, 33, pp. 205-207.
- Labruna, T., Brenna, S., Zaninello, A., & Magnini, B. (2023). Unraveling chatgpt: A critical analysis of ai-generated goal-oriented dialogues and annotations. In *International Conference of the Italian Association for Artificial Intelligence*. Cham: Springer Nature Switzerland. November. pp. 151-171.
- Megahed, F. M., Chen, Y. J., Ferris, J. A., Knoth, S., & Jones-Farmer, L. A. (2024). How generative AI models such as ChatGPT can be (mis) used in SPC practice, education, and research? An exploratory study. *Quality Engineering*, 36(2), pp. 287-315.
- «Медиа кеңістіктегі жасанды интеллект: проблемалар мен болашағы» халықаралық ғылыми-тәжірибелік форумның материалдар жинағы. – Алматы: Тұран. 2024. – 111 б.
- Mindner, L., Schlippe, T., & Schaaff, K. (2023). Classification of human-and ai-generated texts: Investigating features for chatgpt. In *International Conference on Artificial Intelligence in Education Technology*. Singapore: Springer Nature Singapore. June. pp. 152-170.
- Николаева, Н. Н., & Васильев, В. В. (2022). Этические аспекты использования генеративных языковых моделей: вызовы и решения. Этические исследования в науке и технике. Российская академия наук. -Москва. с. 63.
- Орта білім беру жүйесінде жасанды интеллектті қолдану бойынша әдістемелік ұсынымдар. Астана: Астана: Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА, 2024. –290 б.
- Taecharunroj, V. (2023). «What can ChatGPT do?» Analyzing early reactions to the innovative AI chatbot on Twitter. *Big Data and Cognitive Computing*, 7(1), p.35.
- Тихонов, С. С., & Егорова, Л. Л. (2022). Исследование возможностей GPT-3 в области творческого письма на русском языке. Лингвистические исследования и технологии. Екатеринбург: Уральский федеральный университет. с. 23-24.
- Firat, M. (2023). How chat GPT can transform autodidactic experiences and open education? DOI:10.31219/osf.io/9ge8m. p.91-92.
- Fütterer, T., Fischer, C., Alekseeva, A., Chen, X., Tate, T., Warschauer, M., & Gerjets, P. (2023). ChatGPT in education: global reactions to AI innovations. *Scientific Reports*, 13(1), 15310. p.88.
- Hacker, P., Engel, A., & Mauer, M. (2023). Regulating ChatGPT and other large generative AI models. In *Proceedings of the 2023 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency*. June. pp. 1112-1123.
- Wang, Y., Pan, Y., Yan, M., Su, Z., & Luan, T. H. (2023). A survey on ChatGPT: AI-generated contents, challenges, and solutions. *IEEE Open Journal of the Computer Society*. p. 79.
- Wang, F. Y., Miao, Q., Li, X., Wang, X., & Lin, Y. (2023). What does ChatGPT say: The DAO from algorithmic intelligence to linguistic intelligence. *IEEE/CAA Journal of Automatica Sinica*, 10 (3), p.575-579.

References

- Anu, D., & Ansah, L. O. (2023). Education in the era of generative artificial intelligence (AI): Understanding the potential benefits of ChatGPT in promoting teaching and learning. *Journal of AI*, 7(1), pp. 52-62.
- Atlas, S. (2023). ChatGPT for higher education and professional development: A guide to conversational AI. p.11.
- Davletova A.H., Asan E.T., Kasymova A.H., Medeshova A.B. Bilim berwdegi jasandı intellekti qoldanwdıñ artıqshılıqtarı men kemshilikteri [Advantages and disadvantages of using artificial intelligence in education]. // QR UĞA Xabarları. Fizika jáne informatika seriyası. 1 (349). Qañtar-nawrız. -Almaty: 2024. -99-109 bb.
- Johnson, D., Goodman, R., Patrinely, J., Stone, C., Zimmerman, E., Donald, R., & Wheless, L. (2023). Assessing the accuracy and reliability of AI-generated medical responses: an evaluation of the Chat-GPT model. *Research Square*. pp.26-27.
- «Jurnalistika bolaşağı: jasandı intellekt urpağı». [«The Future of Journalism: The Generation of Artificial Intelligence»]. VII xalıqaralıq jwrnalistika forwmı jınağı. -Almaty: Qazaq universiteti. Sayir. 2024. 136 b.
- Zaytsev, I. I., & Mikhaylova, O. O. (2023). Avtomaticheskaya generatsiya novostey s pomoshch'yu neyronnykh setey: podhody i rezul'taty. Programmnyye produkty i sistemy. [Automatic news generation using neural networks: approaches and results. Software products and systems] Institut problem upravleniya imeni V.A. Trapeznikova RAN. p.17.
- Ivanov, I. I., & Petrov, P. P. (2022). Primeneniye neyronnykh setey dlya generatsii tekstov: vozmozhnosti i perspektivy. [Application of neural networks for text generation: possibilities and perspectives] *Moscow University Bulletin. Series 1. Mathematics. Mechanics. Lomonosov Moscow State University*. p. 133-134.
- Klimova, K. K., & Popov, P. P. 2023. Ispol'zovaniye GPT-3 dlya avtomatizatsii sozdaniya kontenta: prakticheskiy opyt i rezul'taty. [Use of GPT-3 for content creation automation: practical experience and results] *Applied Informatics Journal. Gubkin Russian State University of Oil and Gas*. p. 49.
- Cao, Y., Li, S., Liu, Y., Yan, Z., Dai, Y., Yu, P. S., & Sun, L. (2023). A comprehensive survey of ai-generated content (aigc): A history of generative ai from gan to chatgpt. *arXiv preprint arXiv:2303.04226*. p. 65.
- Chatterjee, S., Bhattacharya, M., Lee, S. S., & Chakraborty, C. (2023). Can artificial intelligence-strengthened ChatGPT or other large language models transform nucleic acid research? *Molecular Therapy-Nucleic Acids*, 33, pp. 205-207.
- Labruna, T., Brenna, S., Zaninello, A., & Magnini, B. (2023). Unraveling chatgpt: A critical analysis of ai-generated goal-oriented dialogues and annotations. In *International Conference of the Italian Association for Artificial Intelligence*. Cham: Springer Nature Switzerland. November. pp. 151-171.
- Megahed, F. M., Chen, Y. J., Ferris, J. A., Knoth, S., & Jones-Farmer, L. A. (2024). How generative AI models such as ChatGPT can be (mis) used in SPC practice, education, and research? An exploratory study. *Quality Engineering*, 36(2), pp. 287-315.
- «Media kenistiktegi jasandı intellekt: problemalare men bolaşağı» [«Media space and artificial intelligence: problems and perspectives»] xalıqaralıq ǵılmi-tajiribelik forwmnıñ materialdar jınaǵı. – Almaty: Turan. 2024. – 111 b.
- Mindner, L., Schlippe, T., & Schaaff, K. (2023). Classification of human-and ai-generated texts: Investigating features for chatgpt. In *International Conference on Artificial Intelligence in Education Technology*. Singapore: Springer Nature Singapore. June. pp. 152-170.
- Nikolaeva, N. N., & Vasiliev, V. V. (2022). Etichnyye aspekty ispol'zovaniya generativnykh yazykovykh modeley: vyzovy i resheniya. Eticheskkiye issledovaniya v nauke i tekhnike. [Ethical aspects of using generative language models: challenges and solutions. Ethical studies in science and technology] *Russian Academy of Sciences*. p. 63.
- Orta bilim berw júyesinde jasandı intellekti qoldanw boyınsha ádistemelik usınımdar. [Methodological recommendations on the use of artificial intelligence in the secondary education system]. Astana: I. Altınсарın atındaǵı UBA, 2024. –290 b.
- Taecharunroj, V. (2023). «What can ChatGPT do?» Analyzing early reactions to the innovative AI chatbot on Twitter. *Big Data and Cognitive Computing*, 7(1), p.35.
- Tikhonov, S. S., & Egorova, L. L. (2022). Issledovaniye vozmozhnostey GPT-3 v oblasti tvorcheskogo pis'ma na russkom yazyke. *Lingvisticheskkiye issledovaniya i tekhnologii*. [Exploring the Potential of GPT-3 in Creative Writing in Russian. Linguistic Research and Technology] Ekaterinburg: Ural Federal University. pp. 23-24.
- Firat, M. (2023). How chat GPT can transform autodidactic experiences and open education? DOI:10.31219/osf.io/9ge8m. p.91-92.
- Fütterer, T., Fischer, C., Alekseeva, A., Chen, X., Tate, T., Warschauer, M., & Gerjets, P. (2023). ChatGPT in education: global reactions to AI innovations. *Scientific Reports*, 13(1), 15310. p.88.
- Hacker, P., Engel, A., & Mauer, M. (2023). Regulating ChatGPT and other large generative AI models. In *Proceedings of the 2023 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency*. June. (pp. 1112-1123).
- Wang, Y., Pan, Y., Yan, M., Su, Z., & Luan, T. H. (2023). A survey on ChatGPT: AI-generated contents, challenges, and solutions. *IEEE Open Journal of the Computer Society*. p. 79.
- Wang, F. Y., Miao, Q., Li, X., Wang, X., & Lin, Y. (2023). What does ChatGPT say: The DAO from algorithmic intelligence to linguistic intelligence. *IEEE/CAA Journal of Automatica Sinica*, 10 (3), p.575-579.

Авторлар туралы мәліметтер:

Қабылғазина Клара (корреспондент автор) – әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Журналистика факультеті Баспасөз және электронды БАҚ кафедрасының доценті, филология ғылымдарының кандидаты (Қазақстан, Алматы, e-mail: Kabylgazina.klara@mail.ru).

Жақсылықбаева Римма Серікәліқызы – әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Журналистика факультеті Баспасөз және электронды БАҚ кафедрасының доценті, филология ғылымдарының кандидаты (Қазақстан, Алматы, e-mail: jak-rimma@mail.ru);

Иманғалиев Бауыржан Сәбитұлы – әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Журналистика факультеті ЮНЕСКО-ның журналистика және коммуникация кафедрасының доцент м.а., филология ғылымдарының кандидаты (Қазақстан, Алматы, e-mail: baur.iman@mail.ru).

Information about the authors:

Kabylgazina Klara (corresponding author) – Associated Professor Faculty of Journalism, is a candidate of philological sciences, Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan, Almaty. e-mail: Kabylgazina.klara@mail.ru).

Zhaxylykbaeva Rimma Serikalievna – Associated Professor Faculty of Journalism, is a candidate of philological sciences, Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan, Almaty. e-mail: jak-rimma@mail.ru);

Imangaliev Baurzhan Sabitovich – candidate of philological sciences, acting associate professor, Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan, Almaty. e-mail: baur.iman@mail.ru).

Келін түсті: 20 қараша 2024 жыл

Қабылданды: 3 ақпан 2025 жыл